

Friedrich Engels

KOMMUNISTIEN LIITON HISTORIAA¹²²

Saksan itsenäisen työväenliikkeen ensimmäinen kausi päättyi kölniläisten kommunistien tuomitsemiseen 1852. Nykyisin tuo kausi on miltei unohdettu. Mutta se kesti kuitenkin vuodesta 1836 vuoteen 1852, ja samalla kun saksalaisia työläisiä siirtyi ulkomaille, tämä liike kehittyi lähes kaikissa kulttuurimaissa. Eikä siinä kaikki. Nykyinen kansainvälinen työväenliike on asiallisesti silloisen saksalaisen työväenliikkeen välitöntä jatkoa; tämä liike oli yleensä *ensimmäinen kansainvälinen työväenliike* ja sen riveistä nousi paljon miehiä, jotka esittivät sittemmin johtavaa osaa Kansainvälisessä Työväenliitossa. Ja »Kommunistisen manifestin»* teoreettiset periaatteet, jotka Kommunistien liitto piirsi 1847 lippuunsa, ovat nykyisin lujimpana kansainvälisenä siteenä Euroopan ja Amerikan koko proletaarisessa liikkeessä.

Tähän saakka on tämän liikkeen yhtenäisestä historiasta ollut olemassa vain yksi peruslähde. Se on niin sanottu musta kirja — Wermuthin ja Stieberin »1800-luvun kommunistiset salaliitot», Berliini, 2 osaa, 1853 ja 1854¹²³. Tämä vuosisatamme kahden halpamaisimman poliisiheittiön valheellinen, tahallisia väärennyksiä täynnä oleva sepustus on yhä vieläkin tuota aikakautta käsittelevien ei-kommunististen julkaisujen alkulähteenä.

Se, minkä voin tässä esittää, on vain luonnos, ja sekin vain siltä osin, mikä koskee itse Liittoa ja mikä on aivan välttämätöntä »Paljastusten» ymmärtämiseksi. Ehkä saan vielä jolloinkin tilaisuuden muokata sen runsaan aineis-

* Ks. tämän laitoksen 2. osaa, s. 334—371. *Toim.*

ton, jonka Marx ja minä olemme koonneet tästä kansainvälisen työväenliikkeen nuoruuskauden maineikkaasta historiasta.

* * *

Saksalaisten emigranttien 1834 Pariisissa perustamasta tasavaltais-demokraattisesta salaisesta »Osattomien» liitosta erkanivat vuonna 1836 kaikkein äärimmäiset, suurimmalta osaltaan proletaariset ainekset ja perustivat uuden salaisen liiton — *Oikeamielisten liiton*. Alkuperäinen Liitto, johon jäi vain kaikkein passiivisimpia aineksia, sellaisia kuin Jakob Venedey, hajosi pian kokonaan: vuoden 1840 jälkeen, sitten kun poliisi oli saanut selville sen eräitä saksalaisia osastoja, siitä jäi jäljelle tuskin varjoakaan. Uusi Liitto sitä vastoin kehittyi verrattain nopeasti. Alun perin se oli sen babouvistisia¹²⁴ perinteitä kannattavan ranskalaisen työväenkomunismien saksalainen vesa, joka silloin muotoutui Pariisissa; yhteisomaisuuden vaatimus esitettiin »tasarvon» välttämättömäksi tulokseksi. Tarkoituserät olivat samat kuin silloisilla pariisilaisilla salaisillakin yhdistyksillä. Se oli puolittain propagandistinen ja puolittain salaliitto, ja Pariisia pidettiin aina kuitenkin vallankumoustoiminnan keskuksena, vaikkei pidetty lainkaan mahdollisena kapinan valmistelua tilaisuuden tullen myös Saksassa. Mutta kun Pariisi jäi ratkaisevien taistelujen areenaksi, niin Liitto oli silloin tosiasiallisesti vain ranskalaisten salaisten yhdistysten, mm. Blanquin ja Barbèsin johtaman Société des saisons* saksalainen osasto, jolla oli kiinteä yhteys mainittuun yhdistykseen. Ranskalaiset aloittivat kapinan 12. toukokuuta 1839; yhdessä heidän kanssaan esiintyivät myös Liiton osastot ja kärsivät siten yhdessä heidän kanssaan yhteisen tappion¹²⁵.

Saksalaisista vangittiin muun muassa *Karl Schapper* ja *Heinrich Bauer*. Louis-Philippen hallitus tyytyi siihen, että pitkäaikaisen vankeuden jälkeen karkotti heidät. He matkustivat Lontooseen. Schapper oli kotoisin Nassaun Weilburgista; opiskellessaan Giessenin metsänhoidoins-

* Vuodenaikojen yhdistys. *Toim.*

tituutissa hän osallistui v. 1832 Georg Büchnerin järjestämään salaliittoon, 3. huhtikuuta 1833 hän osallistui hyökkäykseen Frankfurtin poliisivartiota vastaan¹²⁶, karkasi ulkomaille ja osallistui helmikuussa 1834 Mazzinin Savoijin retkeen¹²⁷. Tuo jättiläinen, päättävä ja tarmokas mies, joka oli aina valmis uhraamaan elämän mukavuudet ja jopa henkensäkin, oli ammattivallankumouksellisen perikuva ja esitti huomattavaa osaa 1830-luvulla. Kuten hänen kehityksensä »demagogista»¹²⁸ kommunistiksi osoittaa, hän pystyi tunnetusta hidasylyisyydestään huolimatta käsittämään syvällisesti teoreettisia kysymyksiä; sen sijaan hän piti lujasti kiinni siitä, minkä oli kerran omaksunut. Juuri siksi hänen vallankumouksellinen kiihkeytensä kävi toisinaan ristiin hänen järkensä kanssa, mutta sittemmin hän aina huomasi virheensä ja tunnusti ne avoimesti. Hän oli eheä luonne, ja sitä, minkä hän teki Saksan työväenliikkeen organisoimiseksi sen alkuvaiheissa, ei unohdeta koskaan.

Frankenilainen Heinrich Bauer oli suutari; hän oli vilkas, reipas ja teräväpäinen nuori mies, jonka pienessä olemuksessa piili kuitenkin myös paljon kekseliäisyyttä ja päättäväisyyttä.

Saavuttuaan Lontooseen, missä Schapper, joka Pariisissa oli ollut latojana, hankki elatuksensa kielten opetuksella, Bauer alkoi yhdessä hänen kanssaan palauttaa katkenneita yhteyksiä, ja Lontoosta tuli Liiton keskus. Siellä — tai ehkä jo aikaisemmin, Pariisissa, — heihin liittyi kölniläinen kelloseppä *Josef Moll*; tämä oli keskikokoinen voimamies, — kuinka monesti he kahdestaan Schapperin kanssa puolustivatkaan voittoisasti salin ovea sadalta sisäänmurtautavalta vastustajalta, — hän oli mies, joka tarmokkuudessa ja päättäväisyydessä ei ainakaan jäänyt jälkeen kahdesta toveristaan, ja älykkyudessa hän voitti kummankin. Hän ei ollut ainoastaan synnynäinen diplomaatti, minkä osoitti hänen monilukuisten valtuusmiesmatkojensa menestys, vaan teoreettisetkin kysymykset hän omaksui helpommin. Näihin kolmeen tutustuin Lontoossa 1843; he olivat ensimmäiset näkemäni vallankumoukselliset proletaarit. Niin suuresti kuin silloiset mielipiteemme yksityiskohdissa erosivatkin — siihen aikaan minä asetin heidän ahtaan yhdenvertaisuus-

kommunisminsa* vastapainoksi aimo annoksen yhtä ahdasta filosofista ylimielisyyttä—, en kuitenkaan unohda koskaan sitä valtavaa vaikutusta, jonka nämä kolme oikeaa miestä tekivät minuun siihen aikaan, kun minä itse vasta halusin tulla oikeaksi mieheksi.

Lontoossa samoin kuin — pienemmässä määrin — Sveitsissäkin yhdistymis- ja kokoontumisvapaus teki heille hyvän palveluksen. Jo 7. helmikuuta 1840 perustettiin legaalinen Saksalainen työväen valistusyhdistys, joka toimii vieläkin¹²⁹. Yhdistys oli Liiton uusien jäsenten hankkimispaikkana, ja kun kommunistit olivat kuten aina yhdistyksen toimeliaimpia ja sivistyneimpiä jäseniä, niin on täysin ymmärrettävää, että yhdistyksen johto oli kokonaan Liiton käsissä. Pian Liitolla oli Lontoossa jo monta yhteisöä eli »loošia», niin kuin niitä silloin nimitettiin. Tätä samaa itsestään selvää taktiikkaa noudatettiin myös Sveitsissä ja muualla. Kaikkiialla, missä suinkin voitiin perustaa työväenyhdistyksiä, niitä käytettiin hyväksi samalla tavalla. Siellä, missä se oli lailla kiellettyä, Liiton jäsenet menivät laulukuoroihin, voimisteluseuroihin ja muihin sellaisiin yhdistyksiin. Yhteyttä pitivät yllä pääasiallisesti Liiton jäsenet, joita tuli ja lähti yhtä mittaa ja jotka esiintyivät tarvittaessa myös asiamiehinä. Kummassakin tapauksessa Liitto sai suurta apua viisailta hallituksilta, jotka karkottivat jokaisen niille epämieluisan työläisen — yhdeksän karkotettua kymmenestä oli Liiton jäseniä — ja tekivät hänestä siten asiamiehen.

Ennallistettu Liitto laajeni huomattavasti. Esimerkiksi Sveitsissä *Weitling*, *August Becker* (sangen järkevä mies, mutta monien saksalaisten tapaan hän sortui sisäiseen heikkouteensa) ja muut loivat voimakkaan järjestön, joka enemmän tai vähemmän kallistui Weitlingin kommunistiseen oppijärjestelmään. Tässä ei ole mahdollista ryhtyä arvostelemaan weitlingiläistä kommunismia. Mitä tulee sen merkitykseen Saksan proletariaatin ensimmäisenä itsenäisenä teoreettisena liikkeenä, niin olen

* Yhdenvertaisuuskommunismilla ymmärrän yksinkertaisesti, kuten edellä on jo sanottu, kommunismia, joka nojautuu yksinomaaisesti tai pääasiallisesti yhdenvertaisuusvaatimukseen.

nytkin valmis allekirjoittamaan ne Marxin sanat, jotka painettiin pariisilaisessa »Vorwärtsissä» 1844: »Missä (saksalaisella) porvaristolla sekä sen filosofeilla ja kirjanopineilla on sellainen teos *porvariston vapauttamisesta* — poliittisesta vapauttamisesta — kuin Weitlingin 'Sopu-soinnun ja vapauden takeet'? Kun vertaa Saksan poliittisen kirjallisuuden latteaa ja pelkurimaista keskinkertaisuutta tähän saksalaisten työläisten verrattomaan, loistavaan ensiesiintymiseen, kun vertaa näitä *proletariaatin jättimäisiä lastenkenkiä* porvariston kuluneisiin poliittisiin kääpiökenkiin, niin voi jo ennustaa tämän tuhkimon saavan tulevaisuudessa atleetin hahmon»*. Tuo atleettihahmo on nyt edessämme, vaikka se ei ole saavuttanut vielä likimainkaan täyttä mittaansa.

Myös Saksassa oli lukuisia osastoja, jotka asiointilan vuoksi olivat tilapäisluontoisia, mutta perustettavien lukumäärä ylitti suuresti hajoavien luvun. Vasta seitsemän vuoden kuluttua, vuoden 1846 lopussa, poliisi pääsi Liiton jäljille Berliinissä (Mentel) ja Magdeburgissa (Beck), mutta ei voinut seurata niitä pitemmälle.

Ollessaan vielä Pariisissa myös Weitling kokosi siellä vuonna 1840 hajanaiset ainekset yhteen ennen kuin matkusti Sveitsiin.

Liiton ydinryhmän muodostivat räätälit. Saksalaisia räättäileitä oli Sveitsissä, Lontoossa, Pariisissa, kaikkialla. Pariisissa saksan kieli oli räätälinammatissa vallitsevana. Tutustuin siellä 1846 erääseen norjalaiseen räätäliin, joka oli saapunut Ranskaan meritse suoraan Dronheimistä. Hän ei ollut puolestoista vuodessa oppinut juuri ainoatakaan ranskan sanaa, mutta oli oppinut puhumaan mainiosti saksaa. Pariisin yhdistyksistä koostui 1847 kaksi pääasiassa räättäleistä, yksi huonekalupuusepistä.

Sen jälkeen kun painopiste siirtyi Pariisista Lontoon, kohosi etualalle uusi seikka: Liitto muuttui vähitellen saksalaisesta *kansainvältseksi*. Työväenyhdistykseen kuului saksalaisten ja sveitsiläisten lisäksi myös kaikkien

* Ks. *Karl Marx*. Kriittisiä reunahuomautuksia »Preussilaisen» artikkeliin »Preussin kuningas ja yhteiskunnallinen uudistus». (Ks. tämän laitoksen 1. osaa, s. 118—138. *Toim.*)

niiden kansallisuuksien edustajia, jotka kanssakäymisessään ulkomaalaisten kanssa käyttivät pääasiallisesti saksan kieltä. Näitä olivat skandinaavit, hollantilaiset, unkarilaiset, tšekit, eteläslaavilaiset sekä venäläiset ja elsassilaiset. Vuonna 1847 oli vakituisena vieraana muun muassa eräs englantilainen sotilaspukuinen kaartin krenatööri. Yhdistys alkoi pian nimittää itseään Työväen *kommunistiseksi* valistusyhdistykseksi. Jäsenkorteissa oli ainakin kahdellakymmenellä kielellä tunnuslause: »Kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään.» Tosin joissain oli virheitäkin. Salaisen liiton samoin kuin legaalisenkin yhdistyksen teki pian luonteeltaan kansainvälisemmäksi alussa tosin vain suppeassa mielessä, käytännöllisesti se, että sen jäsenten kansallinen koostumus oli kirjava, ja teoreettisesti se vakaumus, että ollakseen voittoa jokaisen vallankumouksen on oltava eurooppalainen. Sitä pitemmälle ei vielä menty, mutta perusta oli laskettu.

Ranskalaisiin vallankumouksellisiin Liitto piti yllä kiinteää yhteyttä lontoolaisten emigranttien kautta, jotka olivat osallistuneet vuoden 1839 toukokuun 12. päivän yhteiseen esiintymiseen. Samanlainen yhteys oli myös puolalaisiin radikaaleihin. Virallinen puolalainen emigranttiväki samoin kuin Mazzini oli luonnollisesti pikemminkin vastustaja kuin liittolainen. Englantilaiset charitistit jätettiin syrjään kaukana vallankumouksesta olevina, koska heidän liikkeensä oli luonteeltaan puhtaasti englantilainen. Heihin Liiton lontoolaiset johtajat ottivat yhteyden vasta myöhemmin, minun kauttani.

Muissakin suhteissa Liiton luonne muuttui sitä mukaa kuin asiat kehittyivät. Vaikka Pariisia pidettiin yhä vieläkin — ja siihen aikaan täydellä syyllä — vallankumouksen kotimaana, niin kuitenkin ei oltu enää riippuvia pariisilaisista salaliittolaisista. Liiton kasvaessa kasvoi sen itsetietoisuuskin. Tuntui, että liike juurtuu yhä enemmän Saksan työväenluokkaan ja että Saksan työläisten historiallisena kutsumuksena on olla Euroopan pohjois- ja itäosan työläisten lipunkantaja. Weitlingin hahmossa heillä oli kommunismin teoreetikko, joka voitiin asettaa rohkeasti hänen silloisten ranskalaisten kilpailijoittensa rinnalle. Ja lopuksi, toukokuun 12. päivän kokemus osoit-

ti, että on jo aika luopua salaliittolaiskapinayrityksistä. Kun jokainen tapahtuma selitettiin edelleenkin nousevan myrskyn enteeksi, kun entiset puoliksi salaliittolaissäännöt jäivät voimaan, niin siihen oli pääasiallisena syynä vanhojen vallankumousmiesten itsepintaisuus, joka alkoi jo joutua ristiriitaan tietään raivaavien oikeampien katsojien kanssa.

Sitä vastoin Liiton sosiaaliselle opille sen koko epämääräisyyden lisäksi oli ominaista eräs suuri puute, jonka juuret olivat kuitenkin itse yhteiskunnallisissa suhteissa. Liiton jäsenet, mikäli he yleensä olivat työläisiä, olivat oikeastaan miltei yksinomaan käsityöläisiä. Heidän riistäjänsä oli jopa suurissa maailmankeskuksissakin useimmiten vain pikkumestari. Yksinpä laajamittaisessa räätälintyössäkin — nykyään ns. konfektiossa, joka muodostui siten että räätälintyö muutettiin suurkapitalistin hyväksi työskenteleväksi kotiteollisuudeksi — oli riisto jopa Lontoossakin silloin vasta syntymässä. Toisaalta noiden pienkäsityöläisten riistäjänä oli pikkumestari; toisaalta he toivoivat itse pääsevänsä loppujen lopuksi pikkumestareiksi. Silloinen saksalainen käsityöläinen oli sitä paitsi vielä lukuisien entisyydeltä periytyvien ammattikuntakäsitysten vaikutuksen vallassa. Mitä suurimmaksi kunniaksi näille käsityöläisille on se seikka, että vaikka he eivät vielä olleet todellisia proletaareja, vaan nykyajan proletariaattiin siirtyvä pikkuporvariston osa, joka ei ollut vielä kehittynyt porvariston, ts. suurpääoman, suoranaiseksi vastakohtaksi, he kykenivät silti vaistomaisesti ennakoimaan tulevan kehityksensä ja järjestäytymään, joskaan eivät täysin tietoisesti, proletariaatin puolueeksi. Mutta kiertämätöntä oli myös se, että käsityöläisten vanhat ennakkoluulot olivat heille kompastuskivenä joka kerta, kun kysymyksessä oli valitsevan yhteiskunnan konkreettinen arvostelu, ts. taloudellisten tosiasioiden analysointi. Ja luullakseni koko Liitossa ei ollut silloin ainoatakaan henkilöä, joka olisi lukenut edes yhden kirjan kansantaloustieteen alalta. Mutta mitäpä siitä: »veljeys», »tasa-arvoisuus» ja »oikeudenmukaisuus» auttoivat valtaamaan mitkä teorian kukulat hyvänsä.

Mutta rinnan Liiton ja Weitlingin kommunismin

kanssa luotiin toista kommunismia, joka erosi oleellisesti ensimmäisestä. Manchesterissa asuessani jouduin nenätysten, kuten sanotaan, sellaisen asian kanssa, että taloudellisilla seikoilla, joilla tähän asti ei historiallisissa teoksissa ole ollut mitään osaa tai on ollut mitätön osa, on ainakin nykymaailmassa ratkaiseva historiallinen merkitys; että taloudelliset seikat muodostavat sen perustan nykyajan luokkavastakohtille; että nämä luokkavastakohtat kaikissa maissa, joissa ne suurteollisuuden ansiosta ovat kehittyneet täydellisesti, siis muun muassa myös Englannissa, ovat puolestaan taas perustana poliittisten puolueiden muodostumiselle, puolueiden taistelulle ja samalla kaikelle poliittiselle historialle. Marx oli tullut samoihin käsityksiin ja sen lisäksi tehnyt niistä jo »Deutsch-Französische Jahrbücherissä» (1844)¹³⁰ yleistävät johdopäätökset siinä mielessä, että yleensä ei valtio määrää eikä luonnehdi kansalaisyhteiskuntaa, vaan kansalaisyhteiskunta määrää ja luonnehtii valtiota ja että siis politiikkaa ja sen historiaa täytyy selittää taloudellisten suhteiden ja niiden kehityksen pohjalta eikä päinvastoin. Käydessäni kesällä 1844 Marxin luona Pariisissa meille selvisi, että olemme täydellisesti yhtä mieltä teorian kaikilla aloilla, ja siitä hetkestä alkoi meidän yhteistyömme. Kun keväällä 1845 tapasimme jälleen toisemme Brysselissä, niin Marx oli edellä mainittuja perusajatuksia lähtökohtanaan pitäen kehitellyt jo pääpiirteissään loppuun materialistisen historianteoriaansa, ja me ryhdyimme muokkaamaan yksityiskohtaisesti näitä uusia katsomuksia mitä erilaisimmilla aloilla.

Mutta tuolla keksinnöllä, joka sai aikaan mullistuksen historiatieteessä ja oli, kuten näemme, pääasiallisesti Marxin työtä ja josta voin merkitä omalle tililleni vain hyvin pienen osuuden, oli välitön merkitys hänen aikakautensa työväenliikkeelle. Ranskalaisten ja saksalaisten kommunismi ja englantilaisten chartismi eivät näyttäneet enää sattumalta, joka yhtä suurella syyllä olisi voinut olla olemattakin. Nuo liikkeet esiintyivät nyt nykyajan sorretun luokan, proletariaatin liikkeinä ja vallassaolevaa luokkaa, porvaristoa vastaan käydyn historiallisesti väistämättömän proletaarisen taistelun enemmän tai vähemmän kehittyneinä muotoina, sellaisen luokkatais-

telun muotoina, joka eroaa kuitenkin kaikesta aikaisemmasta luokkataistelusta siinä, että nykyajan sorrettu luokka, proletariaatti, ei voi vapauttaa itseään vapauttamatta samalla koko yhteiskuntaa luokkiin jakautumisesta ja siten myös luokkataistelusta. Nyt kommunismi ei merkinnyt enää mahdollisimman täydellisen yhteiskuntaihanteen mielikuvituksellista keksiskelyä, vaan proletariaatin käymän taistelun luonteen, edellytysten ja niistä johtuvien yleisten päämäärien käsittämistä.

Me emme lainkaan aikoneet ilmoittaa uusista tieteellisistä saavutuksista vain »tieteen» maailmalle ja esittää niitä paksuissa kirjoissa. Päinvastoin. Me kumpikin olimme jo syvällisesti mukana poliittisessa liikkeessä; meillä oli jo seuraajia sivistyneistön keskuudessa, erittäinkin Länsi-Saksassa, ja huomattavia yhteyksiä järjestyneeseen proletariaattiin. Velvollisuutenamme oli perustella tieteellisesti katsomuksemme, mutta yhtä tärkeää meille oli saada Euroopan ja ennen kaikkea Saksan proletariaatti vakuuttuneeksi käsitystemme oikeellisuudesta. Heti kun olimme selvittäneet kaiken itsellemme, ryhdyimme työhön. Brysselissä perustimme Saksan työväenyhdistyksen¹³¹ ja valtasimme »Deutsche-Brüsseler-Zeitungin»¹³², joka oli äänenkannattajanamme helmikuun vallankumoukseen saakka. Englannin chartistien vallankumouksellisen osan kanssa pidimme yllä yhteyttä Julian Harneyn kautta; hän toimitti tämän liikkeen pää-äänenkannattajaa »The Northern Star»¹³³-lehteä, ja minä olin tuon lehden avustajia. Meillä oli myös omalaatuinen liitto Brysselin demokraattien kanssa (Marx oli Demokraattisen yhdistyksen¹³⁴ varapuheenjohtaja) ja »Réforme»¹³⁵ -lehden ranskalaisten sosiaalisten demokraattien kanssa; lähetin tälle lehdelle tietoja englantilaisesta ja saksalaisesta liikkeestä. Sanalla sanoen yhteytemme radikaalisiin ja proletaarisiin järjestöihin sekä lehtiin olivat mitä parhaat.

Oikeamielisten liiton kanssa meillä oli seuraavanlaiset suhteet. Liiton olemassaolosta me olimme tietenkin tietoisia; vuonna 1843 Schapper pyysi minua mukaan Liittoon, mutta silloin tietysti hylkäsin ehdotuksen. Siitä huolimatta me emme ainoastaan olleet vakinaisessa kirjeenvaihdossa lontoolaisten kanssa, vaan myös mitä läheisimmässä kanssakäymisessä tri Ewerbeckin kanssa, joka

oli siihen aikaan Pariisin yhdistysten johtaja. Vaikka emme puuttuneetkaan Liiton sisäisiin asioihin, otimme kuitenkin selvää kaikista tärkeimmistä tapahtumista. Toisaalta me vaikutimme suullisesti, kirjeellisesti sekä lehtien avulla sen huomattavimpien jäsenten teoreettisiin katsomuksiin. Samaa tarkoitusta palvelivat erilaiset litografisesti monistetut kiertokirjeet joita me erikoistapauksissa, kun kysymys koski muodostumassa olleen kommunistisen puolueen sisäisiä asioita, lähetimme joka taholle ystävillemme ja kirjeenvaihtajillemme. Näissä kiertokirjeissä kosketeltiin toisinaan itse Liittoakin. Niinpä esimerkiksi eräs nuori westfalenilainen ylioppilas Hermann Kriege matkustettuaan Amerikkaan ja esiintyessään siellä Liiton asiamiehenä otti yhteyden mielipuoleen Harro Harringiin tarkoituksenaan saada Liiton välityksellä aikaan kumous Etelä-Amerikassa; hän perusti sanomalehden¹³⁶, jossa Liiton nimissä propagoi »rakkauteen» perustuvaa ja rakkautta tuhlaavaa, imelän sentimentaalista kommunismia. Esiinnyimme häntä vastaan eräässä kiertokirjeessä, joka vaikutti oitis: Kriege hävisi Liiton toiminta-alueelta.

Myöhemmin Brysseliin saapui Weitling. Mutta hän ei ollut enää naiivi, nuori räätälinkisälli, joka oli hämmästyntynyt omaa nerouttaan ja yrittänyt selvittää itselleen, miltä kommunistinen yhteiskunta näyttäisi. Hän oli suurmies, jota kadehtijat vainosivat hänen etevämmyytensä vuoksi ja joka oli kaikkialla näkevinään kilpailijoita, salavihollisia ja vehkeilyjä; tällä profeetalla, joka ajettiin aina maasta toiseen, oli taskussaan valmis resepti, jonka mukaan maan päälle voitiin luoda taivasten valtakunta, ja hän luuli kaikkien ajattelevan vain sitä, kuinka voisivat varastaa häneltä tuon reseptin. Weitling oli jo Lontoossa riitaantunut Liiton jäsenten kanssa eikä voinut sopia kenenkään kanssa Brysselissäkään, jossa Marx rouvineen osoitti häntä kohtaan tavatonta, miltei yli-inhimillistä kärsivällisyyttä. Sen vuoksi hän matkusti pian Amerikkaan yrittääkseen esiintyä siellä profeettana.

Kaikki nuo seikat jouduttivat sitä mullistusta, joka Liitossa ja erittäinkin lontoolaisten johtajien keskuudessa huomaamattomasti tapahtui. Heille kävi yhä selvemmäksi siihen mennessä vallinneiden kommunististen kat-

somusten, niin ranskalaisen primitiivisen yhdenvertaisuuskommunismin kuin weitlingiläisenkin kommunismin katsomusten, virheellisyys. Weitlingin alullepanema kommunismin ja varhaisen kristinuskon yhdistäminen — hänen »Köyhän syntisen evankeliuminsa» eräiden ajatusten kaikesta nerokkuudesta huolimatta — johti Sveitsissä siihen, että liike joutui suurimmalta osaltaan ensin sellaisten typerien miesten kuin Albrechtin ja sitten sellaisten omaa etuaan ajaneiden veijariprofeettojen kuin Kuhlmannin käsiin. Eräiden kirjailijain levittämän »todellisen sosialismin» — pilatulle hegeliläiselle saksan kielelle käännettyjen ranskalaisten sosialististen sepuksien ja sentimentaalisen-haaveellisen ihmisrakkauden (ks. »Kommunistisesta manifestista» kohtaa, jossa puhutaan saksalaisesta eli »todellisesta» sosialismista*), — tuon sosialismin, joka oli tunkeutunut Liittoon Hermann Kriegen kautta yhdessä vastaavanlaisen kirjallisuuden kanssa, täytyi jo yksistään syljettävällä voimattomuudellaan herättää Liiton vanhoissa vallankumousmiehissä inhoa. Siihen saakka vallalla olleiden teoreettisten käsitysten virheellisyys ja niistä johtuneet käytännölliset erehdykset saivat lontoolaisten yhä enemmän vakuuttuneiksi meidän, Marxin ja minun, uuden teorian oikeellisuudesta. Tämän katsantokannan omaksumista edistivät epäilemättä ne kaksi lontoolaisten johtajien keskuudessa ollutta miestä, jotka teoreettisen ajattelukykynsä puolesta olivat suuresti edellä edellä mainituista; he olivat heilbronnilainen miniatyyrimaalari Karl Pfänder ja thüringeniläinen räätäli Georg Eccarius**.

Lyhyesti sanoen, keväällä 1847 Moll saapui Brysseliin Marxin luo ja heti sen jälkeen minun luokseni Pariisiin kehottaakseen vielä kerran tovereittensa nimissä meitä liittymään Liiton jäseniksi. Hänen ilmoituksensa mukaan

* Ks. tämän laitoksen 2. osaa, s. 362—364. *Toim.*

** Pfänder kuoli Lontoossa noin kahdeksan vuotta sitten. Hän oli omalaatuinen terävä-älyinen, sukkela, ironinen ja dialektisesti ajatteleva mies. Eccarius toimi myöhemmin, kuten tunnettua, monta vuotta Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston sihteerinä; Neuvoston jäsenenä olivat muuten seuraavat Kommunistien liiton vanhat jäsenet: Eccarius, Pfänder, Lessner, Lochner, Marx ja minä. Sittemmin Eccarius omistautui kokonaan Englannin ammattiyhdistysliikkeelle.

he olivat varmoja siitä, että meidän katsomuksemme olivat yleensä oikeita ja että Liitto täytyy vapauttaa vanhoista salaliittolaistraditioista ja -muodoista. Jos me haluamme liittyä Liittoon, niin meille annetaan tilaisuus esittää Liiton edustajakokouksessa kriittinen kommunistimme manifestin muodossa, joka sen jälkeen julkaistaan Liiton manifestina; samalla me voimme jouduttaa Liiton vanhentuneen organisaation uudistamista tarkoituksenmukaisemmaksi ja paremmin ajan vaatimuksia vastaavaksi.

Meille oli selvää, että Saksan työväenluokan keskuudessa tarvitaan järjestöä vaikkapa propagandatyötä varten ja että tuo järjestö, mikäli se ei tule olemaan yksinomaaisesti paikallisuonteinen, voi jopa Saksan ulkopuolellakin olla vain salainen järjestö. Nimenomaan sellainen järjestö oli Liitto. Itse Liiton edustajat olivat nyt valmiit poistamaan sen, minkä olimme siihen asti katsooneet Liiton puutteellisuuksiksi; meitä pyydettiin vielä osallistumaan sen uudestijärjestämiseenkin. Saatoimmeko me vastata kieltävästi? Emme tietenkään. Ja niin me liityimme Liiton jäseniksi. Marx järjesti Brysselissä lähimmistä ystävistämme Liiton osaston sillä aikaa, kun minä kävin kolmessa Pariisin yhdistyksessä.

Kesällä 1847 pidettiin Lontoossa Liiton ensimmäinen kongressi, jossa W. Wolff edusti Brysselin ja minä Pariisin yhdistyksiä. Tässä kongressissa ratkaistiin ennen kaikkea Liiton uudestijärjestämiskysymys. Hävitettiin kaikki se, mitä siinä oli vielä jäljellä vanhoista, salaliittolaisajoilta säilyneistä mystisistä nimistä; Liitto koostui nyt yhdistyksistä, piirijärjestöistä, johtavista piirijärjestöistä, Keskuskomiteasta ja kongressista, ja sille annettiin uusi nimi — Kommunistien liitto. »Liiton päämääränä on: porvariston kukistaminen, proletariaatin valtaannousu, vanhan, luokkien sovittamattomaan vastakohtaisuuteen perustuvan porvarillisen yhteiskunnan hävittäminen ja uuden yhteiskunnan perustaminen, jossa ei ole luokkia eikä yksityisomistusta» — näin sanotaan ensimmäisessä kohdassa.* Itse organisaatio oli läpeen-

* Ks. *Marx—Engels. Statuten des Bundes der Kommunisten. Toim.*

sä demokraattinen, komiteat olivat valinnallisia ja ne voitiin uusia milloin hyvänsä; jo yksistään tämä teki mahdolltomaksi kaikenlaiset diktatuuria edellyttävät salaliittohankkeet ja Liitto muuttui — ainakin tavallisen rauhanajan kannalta — pelkäksi propagandayhdistykseksi. Nämä uudet säännöt lähetettiin yhdistysten käsiteltäviksi — sellainen oli uusi demokraattinen järjestys —, minkä jälkeen ne vielä kerran tarkastettiin ja hyväksyttiin lopullisesti toisessa kongressissa 8. joulukuuta 1847. Ne on julkaistu Wermuthin ja Stieberin teoksessa, 1. osa, s. 239, liite X.

Toinen kongressi pidettiin saman vuoden marras— joulukuun vaihteessa. Siinä oli saapuvilla myös Marx, joka puolusti uutta teoriaa kauan jatkuneissa keskusteluissa — kongressi kesti ainakin kymmenen päivää. Kaikki erimielisyydet ja epäilykset saatiin vihdoin poistetuksi ja uudet periaatteet hyväksyttiin yksimielisesti. Marxin ja minun tehtäväksi annettiin laatia manifesti. Täytimme tehtävän varsin lyhyessä ajassa, ja muutamaa viikkoa ennen helmikuun vallankumousta »Manifesti»* lähetettiin Lontooseen painettavaksi. Sen jälkeen se on levinnyt kautta maailman, se on käännetty melkein kaikille kielille ja on nykyäänkin proletarisen liikkeen ohjeena mitä erilaisimmissa maissa. Liiton vanha tunnuslause: »Kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään» sai luovuttaa paikkansa uudelle taisteluhenkiselle tunnukselle »Kaikkien maiden proletarit, liitykää yhteen!», joka julisti avoimesti taistelun luonteeltaan kansainväliseksi. Seitsemäntoista vuoden kuluttua tämä tunnus kajahti Kansainvälisen Työväenliiton taistelukutsuna koko maailmalle, ja nykyisin kaikkien maiden taisteleva proletariaatti on kirjoittanut sen lippuunsa.

Puhkesi helmikuun vallankumous. Lontoolainen Keskuskomitea luovutti heti valtuutensa Brysselin johtavalle piirijärjestölle. Mutta tuo päätös saatiin Brysseliin silloin, kun siellä oli jo tosiasiallisesti piiritystila, eivätkä saksalaiset voineet enää missään järjestää kokouksia. Olimme kaikki jo lähdössä Pariisiin, ja siksi uusi Keskuskomitea päätti myös hajota, luovuttaa kaikki valtuutensa

* Ks. tämän laitoksen 2. osaa, s. 334—371. *Toim.*

Marxille ja valtuuttaa hänet perustamaan heti Pariisissa uuden Keskuskomitean. Ne viisi henkilöä, jotka tämän päätöksen tekivät (maaliskuun 3. päivänä 1848), eivät ehtineet vielä hajaantua, kun poliisit murtautuivat Marxin asuntoon, vangitsivat hänet ja pakottivat heti seuraavana päivänä matkustamaan Ranskaan, jonne hän juuri oli aikonutkin lähteä.

Pian me kaikki tapasimme jälleen Pariisissa. Siellä laadittiin seuraava, uuden Keskuskomitean jäsenten allekirjoittama asiakirja, jota levitettiin kaikkialle Saksaan ja josta monet voivat vielä nytkin oppia yhtä ja toista:

Kommunistisen puolueen vaatimukset Saksassa¹³⁷

1. Koko Saksa julistetaan yhtenäiseksi ja jakamattomaksi tasavallaksi.

3. Kansanedustajat saavat palkan, jotta työläiselläänkin olisi mahdollisuus osallistua Saksan kansan parlamentin istuntoihin.

4. Kansan yleinen aseistaminen.

7. Ruhtinaiden ja muu feodaalinen maaomaisuus, kaikki kaivokset, louhimot ym. otetaan valtion omaisuudeksi. Näillä mailla hoidetaan taloutta koko yhteiskunnan hyväksi, laajamittaisesti ja nykytieteen kehitemin menetelmin.

8. Talonpoikien kiinnelainat julistetaan valtion omaisuudeksi. Näiden lainojen korot talonpojat maksavat valtiolle.

9. Niillä alueilla, missä vuokraus on yleistä, maanorko tai vuokra maksetaan valtiolle verona.

11. Valtio ottaa haltuunsa kaikki liikennevälineet: rautatiet, kanavat, höyrylaivat, maantiet, postin jne. Ne otetaan valtion omaisuudeksi ja annetaan omistamattoman luokan käyttöön.

14. Perintöoikeuden rajoittaminen.

15. Korkean progressiivisen veron säätäminen ja kulustarvikkeiden vapauttaminen verosta.

16. Kansallisten työpajojen perustaminen. Valtio takaa kaikille työläisille toimeentulon ja ottaa huoltaakseen työkyvyttömiä.

17. Yleinen ja maksuton kansanopetus.

Saksan proletariaatin, pikkuporvariston ja talonpojiston etujen nimessä pyritään kaikella tarmolla toteuttamaan käytännössä edellä mainitut toimenpiteet; sillä vasta niiden toteuttamisen jälkeen ne miljoonat, joita mitättömän pieni ryhmä on Saksassa tähän asti riistänyt ja joita edelleenkin yritetään pitää sorron alaisina, voivat hankkia itselleen oikeudet ja sen vallan, joka heille kaikkien rikkauksien luojina kuuluu.

Komitea:

*Karl Marx, Karl Schapper, H. Bauer,
F. Engels, J. Moll, W. Wolff*

Pariisissa oltiin tuohon aikaan viehättyneitä vallankumouksellisiin legiooniin. Espanjalaiset, italialaiset, belgialaiset, hollantilaiset, puolalaiset ja saksalaiset muodostivat joukko-osastoja lähteäkseen vapauttamaan isänmaataan. Saksalaisen legioonan johdossa olivat Herwegh, Bornstedt ja Börnstein. Kun kaikki ulkomaiset työläiset jäivät heti vallankumouksen jälkeen työttä ja paikallisväestökin alkoi ahdistella heitä, niin näihin legiooniin virtasi paljon halukkaita. Uusi hallitus halusi käyttää legioonaa ulkomaisista työläisistä vapautumisen keinona ja tarjosi heille l'étape du soldat, ts. matkamaajoituksen ja 50 centimen päivärahan rajalle saakka, jossa aina kyynelehtimään valmis ulkoministeri, kaunopuhuja Lamartine löysi sitten jonkin tilaisuuden luovuttaa heidät asianomaisille hallituksille.

Me esiinnyimme mitä päättävimmän tuota vallankumousleikkiä vastaan. Jos Saksan kuohunnan kiihkeimmillään ollessa olisi hyökätty Saksaan tarkoituksena tyrkyttää sille vallankumousta ulkoa käsin, niin se olisi merkinnyt vallankumouksen asian murtamista itse Saksassa, hallitusten lujittamista ja itse legioonalaisten luovuttamista — siitä oli takeena Lamartine — aseettomina saksalaiselle sotaväelle. Vallankumouksen päästyä voitolle Wienissä ja Berliinissä legioonan järjestäminen kävi jo aivan tarkoituksettomaksi; mutta kun leikki oli kerran aloitettu, niin sitä ei lopetettu.

Me perustimme saksalaisen kommunistiklubin¹³⁸ ja taivuttelimme siellä työläisiä olemaan liittymättä legioo-

naan; kehotimme heitä palaamaan yksitellen kotimaahansa ja toimimaan siellä liikkeen hyväksi. Vanha ystävämmme Flocon, joka oli väliaikaisen hallituksen jäsen, sai hankituksi lähettämилlemme työläisille samat matkaedut kuin legioonalaisille oli luvattu. Sillä tavoin lähetimme takaisin Saksaan 300—400 työläistä, joista valtaosa oli Liiton jäseniä.

Kuten jo saattoi helposti arvata, Liitto osoittautui sitten liikehtivien kansanjoukkojen edessä liian heikoksi vaikuttamisvälineeksi. Kolme neljännestä aikaisemmin ulkomailla asuneista Liiton jäsenistä vaihtoi kotimaahan paluun vuoksi asuinpaikkaansa; sen vuoksi suurin osa heidän entisistä yhdistyksistään hajosi, ja he kadottivat kaiken yhteyden Liittoon. Kunnianhimoisimmat heistä eivät edes yrittäneet saada yhteyttä uudelleen järjestetyksi, vaan jokainen alkoi erikseen omalla riskillään ja vastuullaan luoda asuinpaikallaan pientä erillisliikettä. Lopuksi, jokaisen pikkuvaltion, jokaisen maakunnan, jokaisen kaupungin olosuhteet erosivat niin suuresti toisistaan, että Liitto olisi voinut antaa vain aivan yleisiä toimintaohjeita; sellaisia toimintaohjeita taas voitiin paljon paremmin levittää lehdistön kautta. Lyhyesti sanoen, siitä hetkestä lähtien, kun hävisivät syyt, jotka olivat tehneet salaisen Liiton tarpeelliseksi, menetti itse salainen Liittokin sellaisenaan kaiken merkityksensä. Ja kaikkein vähiten se saattoi ihmetyttää niitä, jotka vastikään olivat vapauttaneet tämän salaisen Liiton viimeisistä salaliittolaisuuden jätteistä.

Silloin kuitenkin kävi ilmi, että Liitto oli ollut mainio vallankumouksellisen toiminnan koulu. Reinillä, jossa »Neue Rheinische Zeitung»* oli luotettava keskus, Nassaussa, Reinin Hessenissä ym. — kaikkialla oli äärimmäisen demokraattisen liikkeen johdossa Liiton jäseniä. Siten oli myös Hampurissa. Etelä-Saksassa oli esteenä pikkuporvarillisten demokraattien valta-asema. Breslaussa toimi varsin menestyksellisesti vuoden 1848 kesään saakka Wilhelm Wolff; hän sai myös Sleesiassa Frankfurtin parlamentin sijaisedustajan valtakirjan. Lopuksi, latoja Stephan Born, joka oli ollut Liiton toimelias

* Ks. tätä osaa, s. 184—194. *Toim.*

jäsen Brysselissä ja Pariisissa, perusti Berliinissä Työväen veljeskunnan, joka laajeni huomattavasti ja pysyi pystyssä vuoteen 1850 saakka. Born, tämä lahjakas nuori mies, piti kuitenkin liiaksi kiirettä esiintyäkseen poliittisena toimihenkilönä. Hän »veljeili» mitä kirjavimman roskaväen kanssa saadakseen vain kootuksi ympärilleen väkeä. Hän ei ollut lainkaan niitä miehiä, jotka pystyvät luomaan sovun ristiriitaisten pyrkimysten välillä, tuomaan valoa kaaokseen. Sen vuoksi hänen veljeskuntansa virallisissa julkaisuissa tavataan alituisen kirjavuutta; niissä on sekaisin Kommunistisen manifestin katsomuksia sekä ammattikuntamuistoja ja -toivomuksia, Louis Blancin ja Proudhonin katsomusten jätteitä, protektionismin puolustamista jne., — sanalla sanoen nuo miehet halusivat olla kaikkien mieliksi. Heidän erikoisharrastuksenaan oli lakkojen, ammattiyhdistysten ja tuotantosuuskuntien järjestäminen, ja he unohtivat sen, että tehtävänä oli ennen kaikkea hankkia poliittisen voiton avulla ensin sellainen toimikenttä, jolla vain voidaankin toteuttaa tuollaiset asiat varmasti ja pysyvästi. Ja niinpä kun taantumuksen voitot pakottivat tuon veljeskunnan johtajat tuntemaan välittömän vallankumoukselliseen taisteluun osallistumisen olevan välttämätöntä, heidän ympärilleen kerääntyneet kehittymättömät joukot tietysti hylkäsivät heidät. Born osallistui Dresdenin kapinaan toukokuussa 1849 ja pelastui onnenkaupalla. Työväen veljeskunta taas pysytteli syrjässä proletariaatin suuresta poliittisesta liikkeestä, se oli eristynyt liitto, joka oli olemassa pääasiallisesti vain paperilla ja esitti niin toisarvoista osaa, että taantumus katsoi tarpeelliseksi lakkauttaa se vasta 1850 ja sen haaraosastot vasta monien vuosien kuluttua. Bornista, jonka oikea nimi oli muuten Buttermilch, ei tullutkaan suurta poliittista toimihenkilöä, vaan pieni sveitsiläinen professori, joka nykyisin ei käännä Marxia ammattikuntakielelle, vaan lupsakkaa Renania omalle imelälle saksan kielelleen.

Kesäkuun 13. päivään 1849 Pariisissa, toukokuun kapinan tappioon Saksassa ja Unkarin vallankumoukseen tukahduttamiseen venäläisten toimesta päättyi suuri vuoden 1848 vallankumouksen kausi. Mutta taantumuksen voitto ei ollut vielä suinkaan lopullinen. Hajanaiset

vallankumoukselliset voimat ja samalla myös Liiton voimat täytyi järjestää uudelleen. Yleinen tilanne samoin kuin ennen vuotta 1848 teki mahdolliseksi proletariaatin kaiken julkisen järjestäytymisen; täytyi siis taaskin järjestäytyä salaisesti.

Syksyllä 1849 suurin osa entisten keskuskomiteoiden ja kongressien jäsenistä oli jälleen Lontoossa. Vain Schapper ja Moll puuttuivat. Schapper oli Wiesbadenissa vankilassa, mutta hänkin saapui Lontooseen sitten kun hänet keväällä 1850 oli julistettu syyttömäksi. Moll, suoritetuaan loppuun monet mitä vaarallisimmat puolue tehtävät ja agitaatiomatkat — kaiken kukkuraksi hän ryhtyi värväämään Reinin maakunnassa preussilaisesta armeijasta ratsutykkimiehiä Pfalzin tykistöön, — liittyi Willichin osastoon, besançonelaiseen työläiskomppaniaan ja kaatui Murgella Rothenfelsin sillan edustalla käydyssä taistelussa päähän osuneesta luodista. Sen sijaan toimikentälle ilmaantui Willich. Willich oli yksi niistä Länsi-Saksassa vuoden 1845 jälkeen niin yleisesti tavattavista tunnekkomunisteista, ja jo yksistään sen vuoksi hän oli väistomaisesti salaisessa oppositiossa meidän kriittistä suuntaamme kohtaan. Mutta ei siinä kaikki. Hän oli todellinen profeetta ja varma siitä, että kohtalo oli määrännyt hänet Saksan proletariaatin vapauttajaksi, ja sellaisena hän tavoitteli suoranaisesti sekä poliittista että sotilaallista diktatuuria. Sen varhaiskristillisen kommunismin rinnalle, jota Weitling oli aikaisemmin julistanut, syntyi näin ollen jokin kommunistisen islamin tapainen. Tämän uuden uskonnon levittäminen ei toistaiseksi muuten ulottunut Willichin komennossa olleen emigranttikasarmien ulkopuolelle.

Niinpä siis Liitto järjestettiin uudelleen, julkaistiin liitteenä (IX, n:o 1¹³⁹) vuoden 1850 maaliskuun »Vetoamus»*, ja Heinrich Bauer lähetettiin asiamiehenä Saksaan. Tuo Marxin ja minun toimittamani vetoamus on kiintoisa vielä nykyisinkin, sillä pikkuporvarilliset demokraatit ovat nytkin se puolue, joka lähimmän eurooppalaisen järkytyksen aikana — ja se on kohta alkava (eurooppalaisten vallankumousten — 1815, 1830, 1848—

* Ks. tämän laitoksen 2. osaa, s. 417—430. *Toim.*

1852, 1870 — väliajat ovat vuosisadallamme olleet 15—18 vuotta) — nousee Saksassa ehdottomasti ensimmäisenä valtaan yhteiskunnan pelastajana kommunistisilta työläisiltä. Siis paljon siinä sanotusta pätee myös nykypäiviin. Heinrich Bauerin matka onnistui täydellisesti. Tämä pieni iloinen suutari oli synnynnäinen diplomaatti. Hän kokosi jälleen aktiivisesti toimivaan järjestöön ne Liiton entiset jäsenet, joista osa oli jäänyt syrjään toiminnasta ja osa toiminut omalla vastuullaan; muun muassa hän veti mukaan myös Työväen veljeskunnan silloisia johtajia. Liitto alkoi esittää työläis- ja talonpoikaisyhdistyksissä ja voimisteluseuroissa paljon huomattavampaa johtavaa osaa kuin ennen vuotta 1848, joten jo lähimmässä yhdistyksille lähetetyssä (vuosineljänneksen) vetoamuksessa, joka julkaistiin kesäkuussa 1850, voitiin todeta, että Saksassa kiertomatkan tehnyt pikkuporvarillisiin demokraatteihin kuuluva bonnilainen ylioppilas Shurz (sittemmin amerikkalainen exministeri) »havaitti jo kaikkien kyvykkäiden ainesten olevan Liiton käytettävissä» (ks. liitettä IX, n:o 2). Liitto oli ehdottomasti ainoa vallankumouksellinen järjestö, jolla oli merkitystä Saksassa.

Mutta tämän järjestön tehtävä riippui pääasiallisesti siitä, toteutuvatko toiveet vallankumouksen uudesta noususta. Se taas kävi vuoden 1850 kuluessa yhä epätoiminnaisemmaksi, jopa mahdottomaksikin. Vuoden 1847 teollisuuspuola, joka oli valmistellut vuoden 1848 vallankumouksen, oli ohi; alkoi uusi, ennen kuulumaton teollisuuden kukoistuskausi. Sille, jolla oli silmät päässään ja joka käytti niitä, piti selvittää, että vuoden 1848 vallankumousmyrsky tyyntyi vähitellen kokonaan.

»Tämän yleisen kukoistuksen vallitessa, jolloin porvarillisen yhteiskunnan tuotantovoimat kehittyvät niin rehevästi kuin porvarillisissa oloissa ylipäänsä on mahdollista, ei voi olla puhuttakaan todellisesta vallankumouksesta. Sellainen vallankumous on mahdollinen ainoastaan kausina, jolloin nuo molemmat tekijät — uudenaikaiset tuotantovoimat ja porvarilliset tuotantomuodot — joutuvat keskenään ristiriitaan. Ne monet riidat, joihin mannermaisen järjestyspuolueen eri ryhmien edustajat nyt antautuvat saattaen toisiaan huonoon valoon, eivät

suinkaan johda uusiin vallankumouksiin, vaan päinvas-
toin ne ovat mahdollisia ainoastaan siitä syystä, että
yhteiskunnallisten suhteiden perusta on tällä hetkellä
niin varma ja — mitä taantumus ei tiedä — niin *porvaril-*
linen. Siitä kimmahtavat takaisin kaikki porvarillista
kehitystä pidättämään pyrkivät taantumukselliset yri-
tykset *samoin kuin demokraattien koko siveellinen suuttu-*
mus ja kaikki intomieliset julistukset.» Näin Marx ja minä
kirjoitimme artikkelissa »Vuoden 1850 touko—lokakuun
katsaus» lehdessä »Neue Rheinische Zeitung. Politisch-
ökonomische Revue»¹⁴⁰, vihkot V—VI, Hampuri 1850,
s. 153.

Tämä tervejärkinen käsitys tilanteesta näytti monista
kuitenkin kerettiläisyydeltä tuona aikana, jolloin Ledru-
Rollin, Louis Blanc, Mazzini, Kossuth ja vähemmän huo-
mattavista saksalaisista tähdistä — Ruge, Kinkel, Goegg
ja muut heidän laisensa muodostivat Lontoossa tusina-
kaupalla tulevia väliaikaisia hallituksia ei vain omia
kotimaitaan, vaan myös koko Eurooppaa varten ja kat-
soivat kaiken riippuvan vain siitä, että saadaan Ame-
rikasta vallankumouksellisen lainan muodossa tarpeelli-
set varat Euroopan vallankumouksen suorittamiseksi ja
luonnollisesti myös monien erilaisten tasavaltojen perus-
tamiseksi yhdessä silmänräpäyksessä. Ei ihme että tuo-
hon koukkuun tarttui sellainen mies kuin Willich, että
myös Schapper vanhan vallankumouksellisen innon val-
taan jouduttuaan antoi johtaa itsensä harhaan ja että
suurin osa Lontoon työläisistä, jotka olivat pääasiallisesti
emigrantteja, seurasi heitä porvarillis-demokraattisten
vallankumouksentekijäin leiriin? Lyhyesti sanoen meidän
kannattamamme pidättyväisyys ei ollut näiden miesten
mieleen; heidän mielestään piti alkaa tehdä vallanku-
mousta; me kieltäydyimme siitä mitä päättävimmän.
Tapahtui hajaannus. Myöhemmistä tapahtumista voidaan
lukea Paljastuksista*. Sitä seurasi Nothjungin vangit-
seminen; sitten vangittiin Hampurissa Haupt, josta tuli
kavaltaja, hän antoi ilmi Keskuskomitean kölniläisiä
jäseniä ja hänen tuli esiintyä oikeusjutussa tärkeimpänä

* Ks. *Karl Marx. Enthüllungen über den Kommunisten-
Prozess zu Köln. Toim.*

todistajana; hänen sukulaisensa katsoivat paremmaksi välttää sellaista häpeää ja lähettivät hänet Rio de Janeiroon, jossa hänestä sittemmin tuli kauppias ja hänet nimitettiin, ansioittensa vuoksi, ensin Preussin ja sitten myös Saksan pääkonsuliksi. Nykyisin hän on jälleen Euroopassa*.

Jotta »Paljastuksia» ymmärrettäisiin paremmin, esitän tässä kölniläisten syytettyjen luettelon: 1. P. G. Röser, sikaarityöläinen; 2. Heinrich Bürgers, joka sittemmin elämänsä loppuaikoina oli maapäivien progressistiedustajana; 3. Peter Nothjung, räätäli, kuoli joku vuosi sitten Breslaussa valokuvaajana; 4. W. J. Reiff; 5. tri Hermann Becker, nykyisin Kölnin ylipormestari ja herrainkamarin jäsen; 6. tri Roland Daniels, lääkäri, kuoli muutama vuosi oikeusjutun jälkeen keuhkotautiin, jonka oli saanut vankilassa; 7. Karl Otto, kemisti; 8. tri Abraham Jacobi, nykyisin lääkärinä New Yorkissa; 9. tri J. J. Klein, nykyisin lääkäri ja Kölnin kaupunginvaltuutettu; 10. Ferdinand Freiligrath, joka silloin oli kuitenkin jo Lontoossa; 11. J. L. Erhardt, kauppa-apulainen; 12. Friedrich Lessner, räätäli, asuu nykyisin Lontoossa. Heistä valamiesoikeus, jonka julkiset istunnot kestivät lokakuun 4. päivästä marraskuun 12. päivään 1852, tuomitsi valtiopetoksesta syytettyinä Röserin, Bürgersin ja Nothjungin 6 vuodeksi linnanvankeuteen, Reiffin, Otton ja Beckerin 5 vuodeksi, Lessnerin 3 vuodeksi; Daniels, Klein, Jacobi ja Erhardt julistettiin syyttömiksi.

Kölnin oikeusjuttuun päättyy Saksan kommunistisen työväenliikkeen ensimmäinen vaihe. Välittömästi tuomion jälkeen me laskimme Liittomme hajalle; muutamaa kuukautta myöhemmin nukahti myös Willichin ja Schapperin Sonderbund¹⁴¹.

* Schapper kuoli 60-luvun lopulla Lontoossa. Willich osallistui Amerikan sisällissotaan ja palkittiin kunniamerkillä; Murfreesboron luona (Tennesseeessä) käydyssä taistelussa, johon hän osallistui prikaatikenraalina, hän haavoittui rintaan, mutta parani; hän kuoli kymmenisen vuotta sitten Amerikassa. Muista mainituista henkilöistä sanon vielä, että Heinrich Bauer katosi tietymättömiin Australiassa, Weitling ja Everbeck kuolivat Amerikassa.

* * *

Kokonainen sukupolvi erottaa meitä tuosta kaudesta. Silloin Saksa oli ammattikuntien ja käsityöhön perustuvan kotiteollisuuden maa, nyt se on suurteollisuuden maa, jossa teollisuus kehittyy herkeämättä ja myrskyisesti. Silloin sai etsiä yksityisiä työläisiä, jotka tajuivat työläisinä oman asemansa ja historiallis-taloudellisen vastakohtaisuutensa pääoman suhteen, sillä silloin itse tuo vastakohtaisuus oli vasta syntymässä. Nykyisin pitää Saksan koko proletariaatti saattaa poikkeuslakien alaiseksi vain siksi, että voitaisiin edes vähän hidastaa sitä kehitysprosessia, jonka ansiosta tämä proletariaatti tulee käsittämään täydellisesti oman asemansa sorretun luokan asemaksi. Silloin niiden harvojen, jotka olivat käsittäneet proletariaatin historiallisen osuuden, täytyi toimia maanalaisuudessa, kokoontua salaa, pieninä 3—20 hengen ryhminä. Nykyisin sitä vastoin Saksan proletariaatti voi tulla toimeen jopa ilman virallista järjestöäkin, niin julkista kuin salaistakin; samoin ajattelevien luokkatovereiden yksinkertainen ja itsestään ymmärrettävä yhteys ilman mitään sääntöjä, komiteoita, päätöksiä ynnä muita sellaisia näkyviä muotoja riittää järkyttämään koko Saksan valtakuntaa. Bismarck on sovintotuomari Euroopassa, Saksan rajojen ulkopuolella; mutta maan sisällä käy päivä päivältä yhä uhkaavammaksi Saksan proletariaatin jättiläishahmo, jonka Marx näki jo ennalta vuonna 1844, jättiläinen, jolle käy jo liian ahtaaksi poropörvareille tarkoitettu valtiorakennus ja jonka mahtava olemus ja leveät hartiat lujittuvat sen hetken lähetessä, jolloin tuon jättiläisen tarvitsee vain nousta paikaltaan hajottaakseen rauniokasaksi valtakunnan perustuslain koko rakennuksen. Eikä siinä kaikki. Euroopan ja Amerikan proletariaatin kansainvälinen liike on nyt siinä määrin lujittunut, ettei vain sen ensimmäinen suppea muoto — salainen Liitto, — vaan myös sen toinen, äärettömästi laajempi muoto — julkinen Kansainvälinen Työväenliitto — on muuttunut sen kahleeksi; jotta voitaisiin luoda kaikkien maiden ja kaikenkielisten työläisten suuri proletariaatin puolue ja pitää se pystyssä, on tarpeen vain yksinkertainen solidaarisuu-

den tunne, joka perustuu samanlaisen luokka-asemansa ymmärtämiseen. Sillä opilla, jonka edustajana Liitto oli vuodesta 1847 vuoteen 1852 ja johon viisaat poroporvarit suhtautuivat silloin olkapäitään kohautellen kuin mielettömien houreeseen, muutamien yksinäisten lahkolaisten salaiseen oppiin, tällä opilla on nyt lukemattomia kannattajia maailman kaikissa sivistysmaissa, Siperian kaivosvankien ja Kalifornian kullanetsijöiden keskuudessa; ja tämän opin luoja, Karl Marx, mies jota hänen aikalaisensa eniten vihasivat ja eniten parjasivat oli kuolinhetkeensä saakka sekä vanhan että uuden maailman proletariaatin neuvonantaja, jonka puoleen käänyttiin aina ja joka ei koskaan kieltäytynyt auttamasta.

Lontoossa 8. lokakuuta 1885

Friedrich Engels

*Julkaistu kirjassa: Karl Marx.
Enthüllungen über den Kom-
munisten-Prozess zu Köln.
Hottingen-Zürich, 1885 ja
»Der Sozialdemokrat« lehdessä
46.—48. n:oissa 12., 19. ja 26.
marraskuuta 1885*

*Valitut teokset
kolmessa osassa,
3. osa, s. 156—172*

